

FORMY PRAC FLORYSTYCZNYCH

Kompozycje
florystyczne

opracowała:
Anna Kisiołek

Temat – Obiekty florystyczne

Forma obiektu

O formie obiektu mówi się, gdy spełnione są następujące warunki:

- aranżacja elementów roślinnych nie mieści się w tradycyjnie pojętym uporządkowaniu ich w naczyniu;
- zachodzi maksymalne zagęszczenie jednej części na drugiej;
- układ jest ścisły;
- układ jest warstwowy;
- zachodzi splatanie oraz zwijanie elementów;
- zachodzi nawlekanie;
- zachodzi wiązanie pęków;
- zachodzi konstruowanie „szkieletu” z elementów roślinnych, pełniącego funkcję estetyczną lub nośną;
- zachodzi dokładanie i przyklejanie elementów do pni i innych masywnych form.

Formy obiektu należy pojmować jako dekoracyjny sposób kształtowania, służący realizacji pewnego „zamówienia” społecznego (związanego z określoną sytuacją, osobą, wnętrzem), stwarzający okazję do rozwijania możliwości twórczych florysty, wspartych rzetelną wiedzą na temat różnorodnych materiałów.

• **Forma strukturalna** – charakterystyczne w niej jest wielokrotne nakładanie się części składowych, nawet do tego stopnia, że te najgłębiej umieszczone stają się zupełnie niewidoczne, a część kwiatów zdaje się być zamknięta w formie przypominającej kokon (ograniczony kształt). W odróżnieniu od klasycznego radialnego przebiegu linii, w formie strukturalnej można „zajrzeć” do wnętrza – miejscami transparentnego – wyrobu, o którym mówi się, że jest „introwertyczny”, gdyż kompozycja powstaje wewnątrz pewnej formy. Cechami charakterystycznymi dla tej formy są: plastyczność, ruch w różnych kierunkach związany z przebiegiem linii, ich przecięciami i częściowymi pokryciami, głębia, światło i cień oraz statyczna zewnętrzna forma danej struktury.

• **Forma teksturalna** – pojęcie tekstury rozumiane jest jako technika kształtowania, łącząca ściśle ułożone materiały o zamkniętych powierzchniach bez żadnych wgłębień, uwypukleń i innych wyczuwalnych dotykem nierówności, bez nakładania się warstw na siebie. Forma ta znajduje zastosowanie we florystyce dekoracyjnej, w artystycznym tworzeniu powierzchni podobnej do kilimu, dywanu i innej tkaniny dekoracyjnej, do czego prowadzą następujące metody postępowania:

- wykorzystując powierzchnię roślin, układa się, przykleja lub mocuje w inny sposób części roślinne w celu ekspozycji formy teksturalnej;
- uzyskiwanie oryginalnych efektów optycznych ze ściśle układanych części roślinnych we wzory, w których główną rolę odgrywają plamy barwne;
- celowe tworzenie ornamentu, przeważnie z motywami religijnymi i folklorystycznymi, służące najczęściej dekoracji ścian i powierzchni płaskich;
- tworzenie form teksturalnych na podkładach w kształcie kul, stożków, kubków;
- wykorzystywanie form teksturalnych do wzajemnych kompozycji oraz z innymi środkami kształtowania, np. w niespokojnym wnętrzu obecność form teksturalnych stwarza optyczne punkty spokoju.

• **Forma skonstruowana** – polega na budowaniu konstrukcji przy użyciu odpowiednio wybranych i połączonych części roślinnych (uksztaltowanej formalnie, przedmiotowo lub dowolnie). W formie tej stosuje się niewielką liczbę kwiatów. Najwięcej wykorzystuje się gałęzi, prętów, pędów bambusa, wikliny. O ich przydatności decydują głównie takie cechy, jak: giętkość, wytrzymałość, stabilność, łatwość łączenia. W celu zamontowania kwiatów na konstrukcji można stosować fiolki szklane lub plastikowe, rurki na wodę, dlatego naczynie staje się zbędne.

• **Forma obiektywna** – pod pojęciem tym rozumie się głównie kolaże i rzeźby pochodzenia roślinnego (pojęcie z lat 80. ubiegłego wieku sformułowane przez Petera Assmana). Ich rolą jest spontaniczne, impulsywne i dość swobodne oddziaływanie na odbiorcę, chociaż formy te prezentują często motywy nawet alegoryczne (metaforyczne).

• **Forma warstwowa** – materiał roślinny układa się warstwami na wiele różnych sposobów (forma znana już w czasach antycznych). Szczególnie atrakcyjne wydaje się tu układanie warstw oraz nawlekanie liści, kwiatów i owoców (na Hawajach wykonuje się tą techniką dekoracyjne łańcuchy).

• **Forma ułożona w stos** – wymaga uważnego wyboru materiałów w celu utworzenia z nich bloków, które przypominają stosy (zarys planu budowy lub widok miasta z lotu ptaka). W technice tej ważne jest, aby pracując z najprostszymi roślinami układanymi w stos lub odpowiednio zagęszczanymi, osiągać zupełnie inne, nowe oddziaływanie ich jako całości.

• **Forma zwinięta** – wymyślona została w latach 80. ubiegłego stulecia, łączyła materiał roślinny, a także druty, skóry, paski z folii i metalu. Nieco zapomniana. Obecnie powraca, ale tylko w przypadkach znajdujących uzasadnienie, np. zmianie wyglądu roślin lub mało atrakcyjnych ich części.

• **Forma pleciona** – przeżywa obecnie swój renesans, gdyż możliwości jej zastosowania w kompozycjach są bardzo duże. Polega na splataniu ze sobą różnych wyrobów (mieszanie materiałów świeżych i suszonych, a także organicznych, szklanych i metalowych). Wykorzystywana we wszystkich niemalże dziedzinach florystyki: aranżacji bukietów, florystyce ślubnej, dekoracji wnętrz, kompozycjach z roślin suszonych i świeżych, a także w kolażach florystycznych.

• **Forma ułożona w wiązkę** – dotyczy aranżacji materiałów pozyskiwanych m.in. ze środowisk naturalnych i z upraw, takich jak lawenda, zboża, zioła, a także cynamon, wiklina, bambus. Wiążąc lykiem, trawą, różgami z wikliny lub drutem, wykonuje się z tych „prostych” roślin pęczki, które wprowadzają spokój do otoczenia (mogą być także częścią formy teksturalnej lub ułożonej w stos).

FORMA STRUKTURALNA

Materiał roślinny:

- *Calendula officinalis*
- *Sandersonia aurantiaca*
- *Equisetum palustre*
- *Echeveria agavoides*
- *Aristea cyanea*

Prace strukturalne pozwalają przenikać spojrzeniu obserwatora aż do wnętrza formy pracy. Struktury określają wewnętrzną budowę kompozycji, akcentują ją i czynią ją zrozumiałą. Układ części roślin łamie przy tym przyzwyczajenie do tradycyjnej florystyki, która ekstrawertycznie przedstawia obserwatorowi bukiet otwierający się promieniście. Dlatego prace strukturalne można by określić jako „introwertyczne”. Komponowanie odbywa się wewnątrz zaznaczonego, ograniczonego zewnętrznie kształtu. W wewnętrznej, wolnej przestrzeni struktury tworzą plastyczność, wielowymiarowy ruch: grę z cieniami, głębią, przebiegiem linii, z częściowymi przesłonięciami i przecięciami.

Zewnętrzny kształt struktury musi być dość statyczny, wyraźnie zdefiniowany a dla oka powinien być widoczny jako granica między wnętrzem a przestrzenią zewnętrzną. Tak bardziej witalnie i interesująco można pokazać komponowanie w wolnej przestrzeni. Ten formalny kontrast pomiędzy wnętrzem, a zewnętrzną przestrzenią jest istotny dla estetyki kompozycji, którą wywołuje harmonia spokoju i aktywności.

Struktury nie mogą być z definicji formalno – liniowe, ponieważ w tym sposobie komponowania stosuje się niewielką ilość materiałów. Jednakże formalno- liniowy temat może być wprowadzony poprzez przecięcia i introwertyczny przebieg linii strukturalnych form.

We współczesnej florystyce można znaleźć więcej niż kiedykolwiek strukturalnych prac. Wcześniej niestosowne a wręcz potępiane było dopuszczenie do przecinania się linii części roślinnych. Lata 60-te i 70-te były jeszcze bardzo zorientowane formalnie- liniowo. Potem jednak struktury, koncentrując uwagę na sobie, zastępowały to szczególne upodobanie do ekstrawertycznych roślinnych aranżacji.

Kompozycje strukturalne wykonywane są często z przesadą, zbyt wiele materiałów układanych jest na siebie, tak że rośliny leżące na dole całkiem są całkiem niewidoczne. Przy komponowaniu ze strukturami często także kwiaty zostają „uwięzione” w ograniczającej je formie.

Jednak kolorystycznie lub formalnie ważną zewnętrzną powierzchnię pracy powinno się uzyskiwać taką, aby uwagę obserwatora skierować do wnętrza kompozycji.

FORMA TEKSTURALNA

Materiał roślinny:

- *Hypericum calycinum*
- *Crassula argentea*
- *Hydrangea petiolaris*
- *Eucalyptus gunnii*

Tekstury są trwałymi połączeniami materiałów. W schemacie porządkującym kategorie kompozycji pojęcie tekstury określa technikę kompozycji, gdzie materiał roślinny przekształca się w ścisłą, zwartą powierzchnię – umieszczany jeden przy drugim, bez różnicowania wysokości (głębienia), bez nakładania się.

Roślina zostaje uwolniona ze swojego wegetacyjnego kontekstu a chęć tworzenia przenosi ją w nowe, sztuczne związki. Tekstury znajdują zastosowanie przede wszystkim w stylu dekoracyjnym. Styl wegetacyjny z wykorzystaniem tekstur jest teoretycznie możliwy, jednakże rzadko w nim znajdują one zastosowanie.

Najprostsza forma tekstury prowadzi do łączenia takich samych liści, kwiatów lub innych części roślinnych w powierzchnię stanowiącą rodzaj dywanu, bez wzoru czy mieszania różnych elementów. Ta całkiem statycznie i kompaktowo oddziałująca teksturalna forma pracy ożywa poprzez różnorodne formy prezentacji:

1. Tekstura własna rośliny, względnie powierzchnia zewnętrzna zostaje przesunięta w procesie komponowania na plan pierwszy. Przy tym części roślinne są zaaranżowane symetrycznie lub dowolnie: utknięte, rozproszone, położone, klejone lub umocowane florystycznymi drucianymi haftkami.
2. Części roślinne mogą również być wypracowane jako wzory kolorystyczne lub wzory figur, które uzyskują nową, zaskakującą optykę – podobnie, jak powstają drukowane lub cyfrowe zdjęcia z pojedynczych, gęsto jeden obok drugiego umieszczonych kolorowych punktów.
3. Jedną z wariacji teksturalnych form prac jest również świadomie skomponowany ornament. Rozpiętość istniejących możliwości sięga przy tym aż do przedmiotowego przedstawienia obiektów lub scen. Ornamentalne komponowanie w teksturalnych formach prac wydobywa klasyczne, religijne lub folklorystyczne motywy i wzory oddziałujące jako dywany kwiatowe do dekoracji ścian i powierzchni. Jednakże również utykane w naczyniach, pozwalają uzyskać oryginalną optykę.
4. Teksturami z materiału roślinnego można pokrywać również bryły takie jak kule, kostki, tyczki lub dowolnie uformowane obiekty.
5. Fragmenty tekstur nadają się w końcu do wzajemnych kombinacji ze sobą, jak również z innymi stylami – w przypadku prac oddziałujących niespokojnie, statyczny urok tekstur tworzy optycznie spokojne punkty.

FORMA KONSTRUKCYJNA

Materiał roślinny:

- Equisetum
- Equisetum palustre
- Viburnum opulus „Sterile”
- Tulipa sp.
- Narcissus tazetta

Konstrukcje powstają z pędów, gałęzi, powiązanego w pęczki materiału roślinnego i wielu innych materiałów połączonych z sobą, powiązanych, drutowanych, zaciskanych lub zwiniętych z sobą. Kompozycja konstrukcyjna może przybierać kształty konkretnej bryły, jak również może powstać spontanicznie w dowolnym abstrakcyjnym kształcie.

Jednakże konstruowanie z materiału roślinnego wymaga od twórcy umiejętności technicznych i wycucia równowagi – powinny być one systematycznie zdobywane by aranżacja była stabilna i nie przewracała się. W takiej kompozycji konstrukcja i wykorzystane do jej wykonania części roślinne znajdują się w centrum uwagi a kwitnący materiał roślinny, stosowany raczej oszczędnie, często stanowi akcent. Wskazaniem jest jasno określić ilościowy stosunek tych części składowych kompozycji ponieważ, konstrukcja wykorzystywana jest też jako stelaż, który w znacznym stopniu zostanie przykryty materiałem roślinnym, stając się elementem pewnej całości.

Prace konstrukcyjne nie muszą oddziaływać statycznie, mogą być również wykonane z rozmachem, dynamicznie. Brakiem fantazji byłoby sięganie do wykonywania konstrukcji po tylko najłatwiej osiągalne, zawsze będące w zasięgu ręki gałązki wierzbowe czy bambusowe pędy. Obfitość materiału jest z pewnością niewyczerpana. Mnogość możliwości wynika już z samej jakości różnorodnego materiału roślinnego, jego sztywności, stabilności, elastyczności.

Materiał roślinny może być umieszczany w gąbce, swobodnie ułożony, mocowany, owijany. Istnieje również możliwość umieszczenia części roślinnych w pojemniczkach na wodę wykonanych z materiałów naturalnych lub nieorganicznych – tak, że rośliny mogą w oderwaniu od pojemnika zostać dowolnie umieszczone w konstrukcji.

Niektóre kompozycje konstrukcyjne wyglądają całkiem dobrze bez kwiatów i liści gdyż często inne części składowe kompozycji są w swojej kolorystyce i teksturze tak atrakcyjne, że powstają piękne i przekonujące prace.

FORMA WARSTWOWA

Materiał roślinny:

- *Lunaria annua*
- *Papaver nudicaule*
- *Jasminum officinale*
- *Echeveria agavoides*

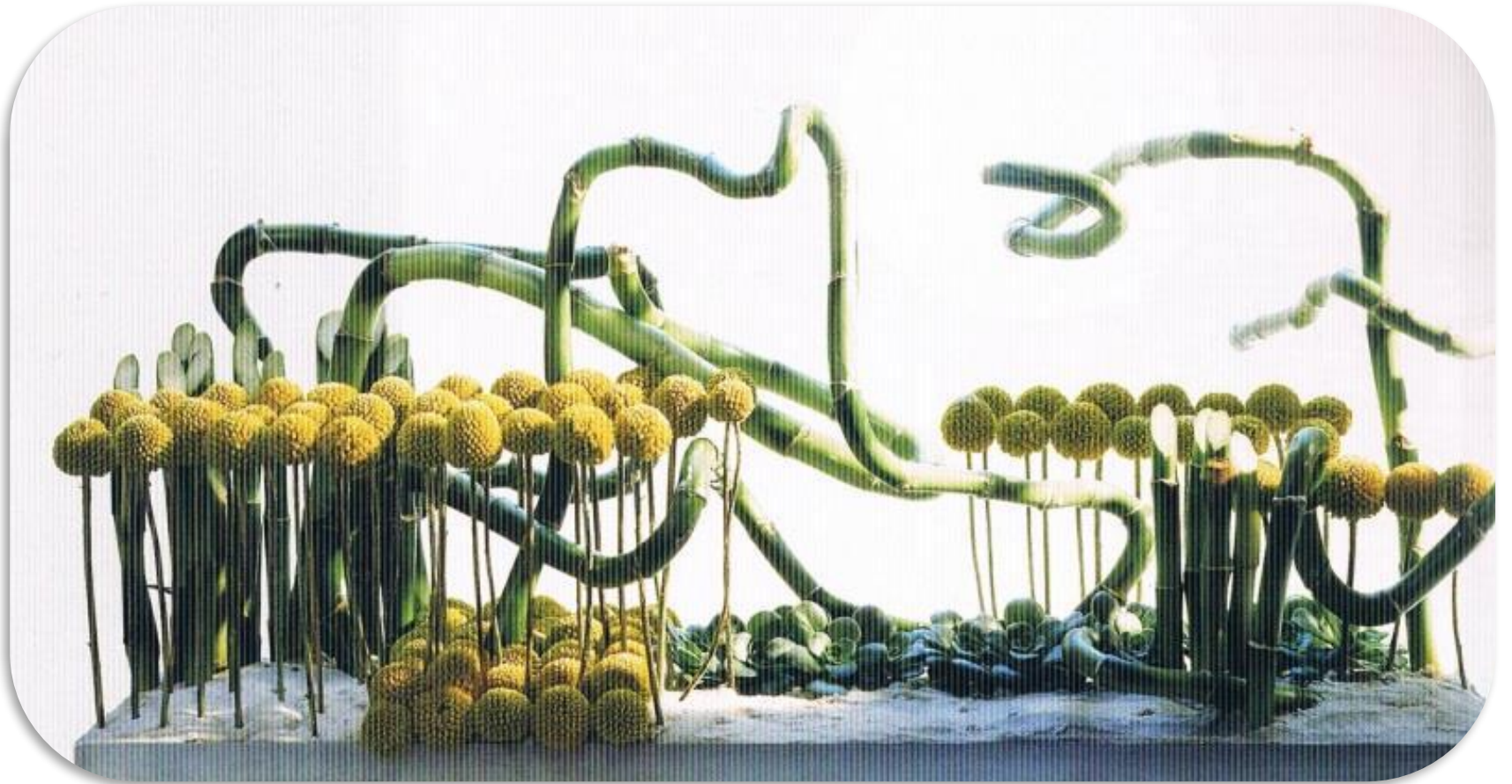
W przypadku tej formy pracy rośliny i części roślin zostają ułożone w najróżniejszy sposób w warstwy : jedna na drugiej, jedna obok drugiej i jedna przy drugiej. Możliwości mocowania elementów są przy tym nad wyraz różnorodne – można rośliny utykać, kłaść, drutować, nawlekać, układać warstwami, a nawet nakłuwać. Możliwości komponowania są tak różnorodne, że aranżacje z zastosowaniem form warstwowych mogą być wykonywane z różnorodnym wrażeniem i oddziaływaniem.

Nawlekanie liści, kwiatów i owoców jako elementu zdobniczego można było spotkać już w czasach antycznych; zarówno w starożytnym Egipcie jak i prekolumbijskiej Ameryce były one elementem codziennej kultury. Także w wielu współczesnych kręgach kulturowych można znaleźć nawleczone łańcuchy o bardzo specyficznym znaczeniu – wpływy historyczne. W rejonie Morza Śródziemnego, ale także przykładowo na Hawajach zioła, owoce i warzywa są nawlekane i tworzą dekoracyjne naszyjniki.

Kompozycje warstwowe powinny być przygotowywane z lekko lub mocno wysuszonego materiału. Nadają się one zresztą wyśmienicie do kompozycji suszonych, na przykład aby nadawać pracom ściennym nowe, niezwykle impulsy. Istnieją jednak też takie warianty form prac - bardzo gęsto ułożone warstwami rośliny – które poprzez wymianę wilgoci w obrębie samej kompozycji relatywnie łatwo jest utrzymać w świeżości.

Forma warstwowa oddziałuje też w kombinacji: warstwy jako zwarte masy lub bryły mogą równoważyć, łagodzić i harmonizować niespokojne florystyczne prace.

FORMA SZTAPLOWA

Materiał roślinny:

- *Dracaena fragrans*
- *Craspedia globosa*
- *Aeonium manriqueorum*

Pojęcie ułożonej warstwowo formy pracy w niemieckim obszarze językowym jest mniej znane niż np. w Holandii czy Belgii. Forma ta opisuje kompozycje, które w znacznym stopniu składają się z jednego albo z bardzo małej ilości różnych materiałów roślinnych, które są ukształtowane w bardzo oryginalny sposób. Oznacza to, że poprzez zastosowanie różnych form i kombinację ich rozmieszczenia, można spojrzeć na materiał roślinny zupełnie inaczej i z innej perspektywy. Silne ograniczenie szerokości komponowania, które stawia floryście ogromne wyzwanie.

Komponującej ręce florysty pozostaje przede wszystkim możliwość silnego rozdzielenia aktualnego wrażenia przez tworzenie układu bloków. Por. Mondrian - holenderski malarz i projektant lata dwudzieste XX w. To wzajemne układanie w warstwy materiału roślinnego tworzące różnej wielkości bloki albo powierzchnie przypomina często rzut poziomy planu budowy, względnie widok z góry jakiegoś miasta. Ta forma nie jest luźna, nie jest naturalna, stwarza jednak możliwość nowoczesnej pracy z wieloma roślinami – także z roślinami najprostszego rodzaju, którym poprzez ułożenie w warstwy albo przez zagęszczenie nadaje się zupełnie nowe oddziaływanie jako całości.

Ta forma nadaje się przede wszystkim do prezentowania w niespokojnym otoczeniu.

FORMA OWIJANA

Materiał roślinny:

- *Rhipsalis cassytha*
- *Aristea cyanea*
- *Zantedeschia rehmannii*

Boom na prace owijane wystąpił w latach 80-tych. Początkowo kompozycje te wykonywane były tylko z materiału roślinnego, aby potem coraz częściej stosować do ich wykonania również drut, wełnę, rzemyki skórzane, a nawet foliowe i metalowe paski. Formę tę jednak często nadużywano, tak że niemal przerodziło się to w manię. Przez masowe stosowanie kompozycji owijanej, temat ten na jakiś czas się opatrzył, dziś natomiast obserwujemy jego powrót do florystyki – sensownie i powściągliwie stosowany tam gdzie forma owijana może estetycznie przekonywać.

Forma owijana może być stosowana z różnych powodów:

1. aby wykorzystać z całą konsekwencją autentyczne i praktyczne funkcje formy kompozycji – a więc aby coś umocować
2. aby częściom roślinnym o małej sile wyrazu takim jak tyczki, patyki, rurki poprzez owijanie nadać inny, zmieniony wygląd i optycznie je wyeksponować oraz zaakcentować ich obecność
3. aby uwidocznic że swobodny wzrost roślin został zakłócony przez rękę twórcy florystycznych kompozycji a aranżacji przez to nadać wygląd wytworu rzemiosła artystycznego.
4. aby tępych końcówkom gałęzi lub łodyg nadać ostry, spiczasty kształt.

FORMA WIĄZKOWA

Materiał roślinny:

- Salix purpurea „Gracilis”
- Mahonia aquifolium
- Muscari botryoides

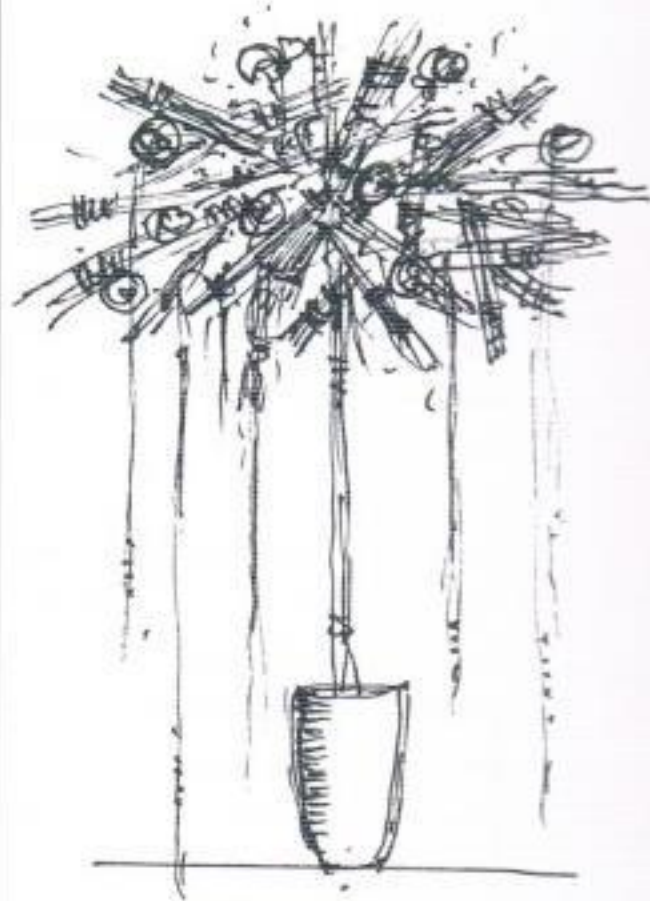
Forma wiązkowa

Forma ta jest ważnym wariantem. We wnętrzach nawiązujących w charakterze do wiejskich dworców układanie florystycznych kompozycji z pęczków roślinnych odgrywało istotną rolę.

Lawenda, zboża, cynamon, wierzba, dereń, bambus, skrzyp itp. są powszechnie znanymi i wykorzystywanymi do tego celu materiałami roślinnymi. Kompozycje układane z pęczków przyciągają wzrok, a samo ich układanie porządkuje, dzieli na części, wprowadza spokój w niespokojnym otoczeniu, dobrze pasuje do spontanicznych, naturalistycznych, niespokojnych prac.

Z wiązek mogą powstawać całe prace. Pęczki wiąże się drutem, rafią, drutem owiniętym papierem ale również elastycznymi wtkami wierzbowymi lub gałązkami derenia. Często układa się wiązki w kompozycjach w taki sposób aby posiadały one pewien rustykalny wydźwięk. I tak leżący poprzecznie pęczek lawendy pomiędzy pełnymi różami i bluszczem będzie wyrazem śródziemnomorskiej romantyki nawiązaniem do krajobrazu pełnego winnic, ziół i słońca.

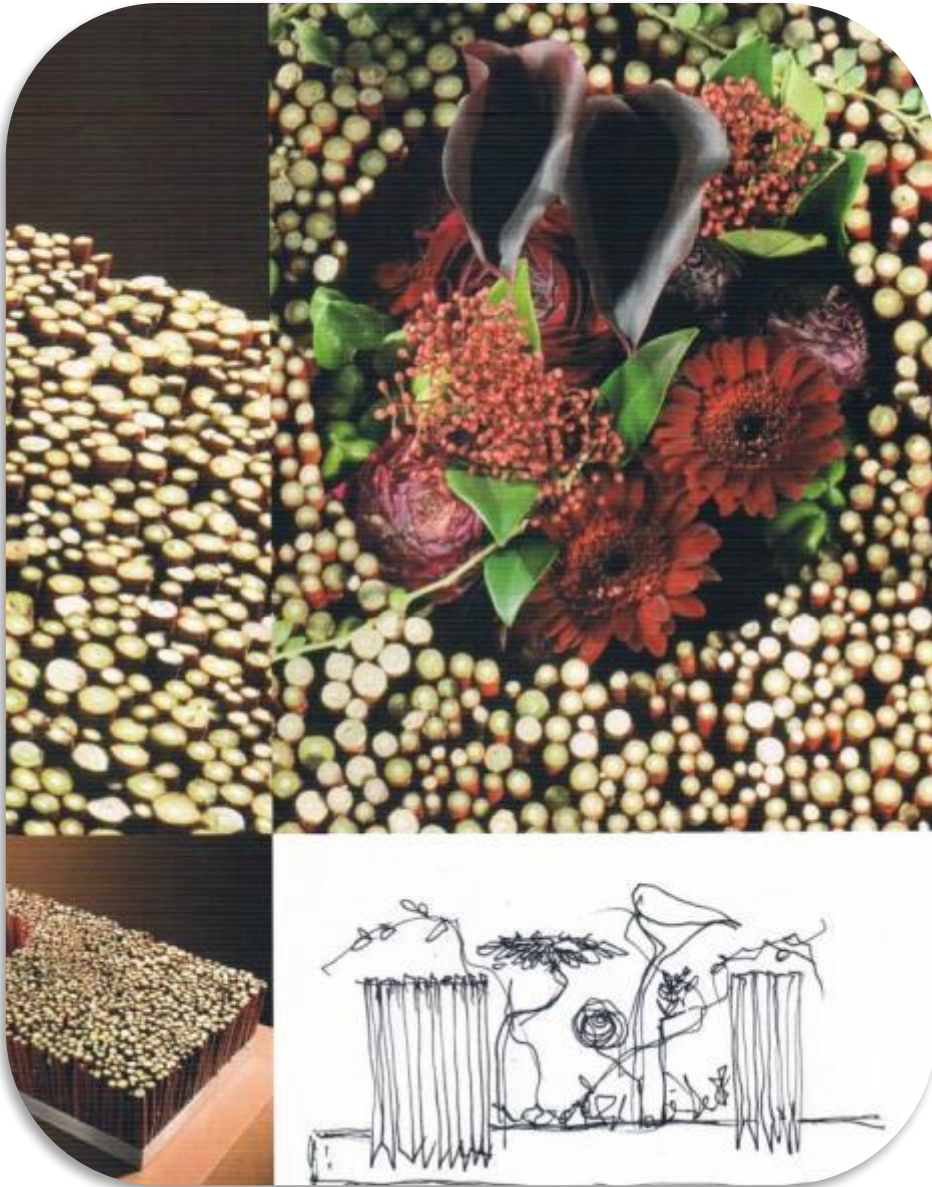
Kompozycje układane z wiązek mogą sprawiać również wrażenie bardzo technicznych i statycznych, jeśli są one częściowo zblokowanymi, w formie struktury, sztaplowanymi, układanymi warstwowo, nowoczesnymi pracami florystycznymi.

Wiązka gałązek wierzbowych z umieszczonymi pomiędzy nimi jabłkami.

FORMA BLOKOWA

- Materiał roślinny:
- *Zantedeschia rehmannii*
 - *Skimmia japonica*
 - *Senecio herreianus*
 - *Ranunculus caucasicus*
 - *Gerbera jamesonii*
 - *Cornus alba sibirica*

Bardzo kompaktowy blok wyrobiony z setek gałązek derenia o jednakowej długości. Twarzyczki kwiatów doskonale grają swoją rolę na tej unikalnej scenie. Sama forma wzbudza zainteresowanie odbiorcy. Cienkie i grube gałązki ostrzymy z jednej strony i wtykamy w gąbkę, tworząc żywiolową, kremową powierzchnię, tło z płaskich końcówek derenia. Co ciekawe, czerwień kory wycofuje się w ten sposób w tło. Materiał roślinny, harmonijnie stopiony z barwą kory, układa się w asymetryczny otwór podkreślający wrażenie głębi. Na jego krawędzi wiją się nieliczne pędy starca.

Ciekawy efekt uzyskujemy, gdy małe kawałki drewna zaczynają puszczać pędy, a w kompozycji umieścimy kilka cebulek kwiatowych ozdobionych delikatnymi pnączami. Rozpoczyna się proces uwidaczniający mijające pory roku, czym nie tylko przedłużamy żywotność kompozycji, ale także uzyskujemy zaskakującą jej transformację.

FORMA TKANA

Materiał roślinny:

- *Papaver nudicaule*
- *Phyllostachys spec.*
- *Zantedeschia rehmannii*
- *Muehlenbeckia complexa*
- *Aristea cyanea*

Jak prawie wszystkie formy prac również formy tkane przeżywały w przeszłości fazy wielkiej popularności, w czasie której stosowanie ich było często przesadzone i aż męczące. Jednak taka przesada leży przecież w naturze ludzkich fascynacji nowościami, stanowi kompozycyjne wyzwanie dla twórcy.

Forma tkana oferuje również wiele nowych możliwości, czyni florystykę bardziej interesującą i wielostronną, przyciągając spojrzenie obserwatora:

1. Istnieje możliwość, tkania lub wyplatania, splatania całych prac: stabilnie – mocno ze sobą je łącząc lub po prostu tylko luźno jedno w drugie wplatając. Świeży, suszony lub mieszany materiał roślinny, z wmontowanymi rezerwuarami wody z mchu, poduszek z gąbki lub próbek z takich materiałów jak szkło, cynk czy substancje (materiały) organiczne.
2. Segmenty tkane lub plecione są umieszczane w innych formach prac w celach dekoracyjnych.

Tkanie i wyplatanie mają zastosowanie prawie we wszystkich dziedzinach florystyki, jako urocze zaproszenie, do odczuwania komponowania zmysłem wzroku: wzbogacają one aranżację pomieszczeń, florystykę ślubną i florystykę z suszonych materiałów roślinnych, ale także codzienną pracę z bukietem i kompozycją w naczyniu.

Tkana forma pracy stanowi również duży bodziec dla florysty, kiedy materiał roślinny „prześlizguje” się pomiędzy palcami a ręce muszą dojść do niezwyklej wprawy, aby od podstaw stworzyć konkretne kształty z gałęzi czy włókien.

W końcu forma tkana stanowi również wzbogacenie roślinnych kollaży (Friedhelm Raffel) – tutaj jest to przeważnie środek do zagęszczania, do koncentracji, do skupiania spojrzenia na materiale roślinnym.

Materiały Źródłowe

- ABC Florystyki – A. Nizińska, wyd. Hortpress
- Podstawy komponowania – G. Lersch, wyd. Polska Szkoła Florystyczna